

Hástalusat ja rávvagat

Dárkkistanjoavkku raporttas: «Ovdaskuvlaoahpaheaddjis mánáidgárdeoahpaheaddjin. Ođđa mánáidgárdeoahppu. Vejolašvuodat ja hástalusat¹.» (2014)

1. MGO oahppofálaldagat ja oahppomodeallat

Hástalusat

- Mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu eará oahpaheaddjeoahpuid oktavuodas.
- Mánja prográmmavariántta mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpus; ollesáiggis/oasseáiggis, lávdaduvvon, neahttaoahpahas, profiillat, bargosajis vuodustuvvon oahppu jna.
- Oahpahasgeinnodat bacheloroahpus masterohppui.

Rávvagat ásaahusaide

- Árvvoštallat iešguđetge prográmmaid ja oahppoortnegiid kvalitehta: campus-, oasseáigge-, neahttaoahpu ja lávdaduvvon ja bargosajis vuodustuvvon oahpu.
- Árvvoštallat iešguđetge prográmmaid/oahppoortnegiid progreshuvnna ásahan dihte ollislaš integrerejuvvon profeshuvnaoahpu. Árvvoštallat iešguđetge máhttosurggiid sajáidahttima dan olis.
- UIT/ Áltá ferte muddet oahppomodealla nu ahte čuovvu oahpu lánkaásahusa.

Rávvagat departementii

- Ollislaččat geahččat buot oahpaheaddjeoahpuid.
- Geahččat mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu 5-jagi VSO masteroahpu olis.
- Árvvoštallat lágida go lánkaásahus dili ja vejolašvuoda mánáidgárdeoahpaheaddjestudeanttaide váldit masteroahpu bacheloroahpu joatkkan.
- Mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu bajitdási našuvnnaš ovddasvástádusa olis geahččat dárkileappot makkár dárbu lea iešguđetlágan oahppofálaldagaide, dan mánáidgárdeoahpaheaddjedárbbu ektui mii lea iešguđet guovlluin.

2. Oahpahuskapasitehta ja rekrutteren

Hástalusat

- Rekrutteren ohppui
- Studeanttaid sisaváldinkvalitehta
- Dievdduid rekrutteren
- Heaitin oahpus ja fidnus
- Oahpahuskapasitehta

---

¹ Raporta tihttel lea dušše dás jorgaluvvon sámegeillii. Ieš raporta ii leat (vuos) jorgaluvvon.

Snoagga jagi dárkkistandutkama olis lea vuos menddo árrat rávvegoahtit. Danne lea listu vuos ain gaskaboddosaš ja dan stáhtus lea seamma olu bargohypotesa go loahpalaš ráva.

Rávvgat ásahusaide

- Joatkit ulbmillaš rekrutterenbargguin ovttasbarggus báikkálaš ja guovlulaš bealálaččaiguin.
- Gávnnahit ođđa váikkuhandoaimmaid maiguin buoridit dievdduid rekrutterema.
- Joatkit barggu doaibmabijuiguin maid ulbmil lea eastadit oahpus heaitima.

Rávvgat departementii

- Ovdandivvut mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu naššuvnnalaš oahpaheaddjeoahpu ođastusa, neahttasiidduin ja muđui diehtajuohkinoktavuođain, seamma ládje go VSO ovdandivvojuvvo.
- Ásahit buriid eavttuid ásahusaid studeantarekrutterenbargui, earret eará GLØD-fierpmádagaid bokte.

3. Álggahit mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu

Hástalusat

- Váilevaš áigi ja resurssat oahpu ovdánahttimii báidná ođastusaid. Dás oaivvilduvvo fágalaš áigi, politihkalaš áigi, hálldahuslaš áigi ovddidit kvalitehta ođastusain.
- Ođastusbargu mas leat snoagga áigemearit, eahpelogalaš maŋŋálasvuodát ja váilevaš resurssat dagaha máŋgga oktavuođas ahte ásahusat bággehallet demokrátalaš vuollebáhčaga sisa. Dat rahčēt ođastusa mihtuid duohtandahkamiin seammás go galget doalahit iežaset identitehta oassálastindemokrátalaš fágalaš ásahussan. Dat bohciidahtta riidduid mat leat hástalusson suorggi ođastusa legitimitehta dáfus.
- Mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu ii leat ožžon seamma resursajuolludeami go VSO oačču čađaheapmái, vaikko MGO ođastus lea áddejuvvon viidát ja čiekŋalet ođastussan suorggis.
- Fágaidrasttildeapmi ja koordineeren buktet ođđa jodihandásiid oahpahasásahusaide. Dat gáibida resurssaid ja hukse ođđa byråkratiija.
- Ođastus nugo ođđa mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu gáibida ahte ásahusas leat návccat čađahit stuora nuppástuhttinproseassaid.
- Fágalaš ovttasbarggu ja máŋggafágalaš sisdoallu gáibida olu áiggu guoskevaš bealálaččain.
- Snoagga áigi ovdánahttit máŋggafágalaš sisdoalu mielddisbukta dan riskka ahte fágaolbmot geavahit dušše dan maid juo ovdalaččas máhttet. Danne sáhtta ođastus dušše bisuhit, ii ge ođasmahttit.

- Odđa mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu hástala fágaidentitehta. Hástalussan lea viiddidit disipliinavuodustuvvon fágaidentitehta doaibmat maiddá komplementára identitehtan mii fátmasta mánáidgárdeoahpaheddjiid oahpahasdoaimma, mas lea ovddasvástádus ollislašvuoda, oktilašvuoda ja praksisa hárrái.
- Sihkkarastit doarvái gelbbolašvuoda bargiid gaskka vai nákkejit deavdit gáibádusaid mat leat odđa ođastusas fágaidrasttideaddji gelbbolašvuoda, dutkangelbbolašvuoda ja praksisgelbbolašvuoda hárrái.
- Mánáidgárddit fertejit ain ovddos guvlui bargat dainna ahte atnigoahhtit iežaset mánáidgárdeoahpaheddjiid oahppoásahussan ja leat mielde oahpu ovddideamis
- Hárjehallanoassi (praksishárjehallan) lea iešguđetge muddui mielde čadahanbarggus.

Rávvgat ásahusaide

- Ásahusaid jodiheaddjit fertejit fuolahit ahte fágabargit buot dásiin ožžot doarvái áiggi, resurssaid, gávnnadansajiid ja vuogádagaid mat ovddidit ovttasdoaimma, vai sáhttet ovdánahttit mánggafágalaš kvalitehta máhttosurggiin ja dovdagohtet eaiggátvuoda ođastusa fágalaš mihtuide.
- Jodiheaddjit fertejit deattuhit searvadahttima ja fágalaš čanastaga ođastusa viidáset čadaheamis.
- Geahččat oahpu ollislaš oktavuodas ja ráhkadit plánaid buot golmma oahppojahkái.
- Hukset buriid doarjjavuogádagaid bargiid viidáset gelbbolašvuodahuksema.
- Odđa eksámenvugiid ja mánggafágalaš girjjálašvuoda ovdánahttin, main lea alla kvalitehta, ferte vuoruhuvvot ja oažžut fágalaš beroštumi lagamus áiggis.

Rávvgat departementii

- Sihkkarastit buoret oktasašvuoda analysa, višuvnnaid ja mihttomeriid gaskka rámmafágalašbarggus, sihke mánáidgárddi ja mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu dáfus.
- Lágidit dili ásahusaid viidáset ovttasbargui ođastusa hárrái.
- Buhtadit sávakeahtes liigeváikkhusaid das go čadaheamis leat leamaš čielga váilevuodát.
- Sihkkarastit buriid ekonomalaš rámmaeavttuid ođastusa viidáset čadaheapmái kategorijaloktema bokte.
- Áigi ja ráfi oaidnit váikkhusaid ođastusbarggus mainna oahpahasat leat álgán.

4. Hárjehallan siskilduvvon oassin oahpus

Hástalusat

- Iešguđetláganvuodát das man muddui ođastus lea rievdadan hárjehallama čadaheami.
- Hárjehallanoahpaheddjiin doarvái bagadallangelbbolašvuoha.
- Hárjehallanoahpaheddjiid máhttu oahpu birra.
- Vuordámušat ja gáibádusat hárjehallanoahpahussii resurssaid ja rámmaid ektui.

Rávvgat ásausaide

- Viidáseappot ovdánahttit eambo geatnegahtti ja systemáhtalaš ovttasbarggu oahppoásahusa, mánáidgárdeeaiggáda ja hárhellanmánáidgárddi gaskka.
  - Hárjhallanoahpahas ferte harmoniserejuvvot dainna lágiin ahte sisdoallu hárhellamis ovddasta oahppanjoksosa máhttosurggiin.
  - Plánat mat sihkkarastet duohta oahpahusa dan gealdagas dili hárrái mii lea fágalaš sisdoalu ja mánáidgárddi beaivválaš doaimma organiserema gaskka.
  - Buot studeanttaide ferte sihkkarastojuvvot progrešuvdna hárhellamis.
- Nannet ovttasbarggu studeanttaid árvvoštallamis, ja čielga árvvoštallaneavttut dohkkehuvvon hárhellamii.
- Hospiteren goabbat guoimmiset luhtte.
- Sihkkarastit ekonomalaš rámmaid fágaoahpaheddjiid sajádaga ja doaimma hárrái hárhellanoahpahusa oktavuodas.
- Ovttasbarggus mánáidgárddi eaiggádiin lágidit dilálašvuodaid gelbbolašvuodahuksemii bagadallama suorggis.
- Čuovvolit láhkaásahusa gáibádusa das ahte galgá leat unnimusat 100 beavvi hárhellan. Guoská erenoamážit oahpahasásahusaide HiBV, HiT, NLA ja UiN.
- Mearrádusat ja oahppanjoksosat hárhellanoahpahas fertejit garraseappot siskkilduvvot ja heivehuvvot prográmmaplánaide. Guoská eanas ásausaide.

Rávvgat departementii

- Bagadallangelbbolašvuoha:
  - Láhkaásahusa hámis mearridit eavttuhis gáibádussan ahte buot hárhellanoahpaheddjiin ferte leat unnimusat 15 oahppočuooggá bagadallanoahppu.
  - Lágidit vejolašvuoda čadahit bagadallanoahpu.
- Čielggadit, árvvoštallat ja sihkkarastit ruhtadeami hárhellamii, deavdin dihte láhkaásahusa gáibádusaid das ahte hárhellamis galgá leat bagadallan, dat galgá leat mánggabealat ja ahte hárhellan árvvoštallojuvvo.

Máhttosuorggit

Hástalusat

Organiseren máhttosurggiid mielde lea ipmirduvvon odastusa váldosisdoallun, ja dat lea dagahan:

- «Gilvu oahppočuooggáid maŋis» mángga ásausas.
- Šiehtadallamat fágaid sisdoalu ja sajádaga birra máhttosurggiin buktá garra siskkáldas proseassaid.
- Mánggafágalašvuoha ja fágaidrasttideapmi: eahpečielga doabageavaheamit, eahpečielga kvalitehtaindikáhtorat, gáibideaddji árvvoštallanvuogit ja gáibideaddji máhttoovdánahttin.

Rávvagat ásahusaide

- Árvvoštallat MOSO² sajadaga oahppoáiggis. Árvvoštallat berre go MOSO máhttosuorgi čadahuvvot mánngga lohkanbaji badjel.
- Joatkit doahpagiid čielggadeami (ovttafágalaš, fágaidrasttideaddji, mánngafágalaš jna.) ja sihkkarastit ain viidáset kvalitehtaovdáneami máhttosurrgiin.
- Fuolahit rámmaeavttuid mat dahket vejolažžan olahit máhttojoksosiid mat leat iešgudetge máhttosurrgiin.
- Árvvoštallat máhttosurrgiide viežžat eambo perspektiivvaid eambo fágain.
- Ásahit našuvnnalaš gávnadansajiid gos lonohallat vásáhusaid fágaidrasttideaddji eksámen- /árvvoštallanvugiid hárrái.

Rávvagat departementii

- Rievdadit teavstta láhkaásahusas ja mearkkašumiin vai attášii čielgaset gova das mii máhttosuorgi lea.
Diekkár rievdadusat fertejit heivehuvvot vejolaš rievdademiide maid NRLU³ dahká mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu našuvnnalaš njuolggadusain.
- Sihkkarastit kategorijasajusteami mánáidgárdeoahpaheaddjeohppui mii duste goluid diekkár fágaidrasttideaddji oahpuide main leat gáibideaddji ovttasbargooktavuođat.

5. Pedagogihkka(fága) – mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpus

Hástalusat

Láhkaásahus bidjá stuora gáibádusaid pedagogihkkafágii profešuvdnafágan mat mánngga dáfus buktet stuora hástalusaid:

- Fágas galgá leat ovddasvástádus studeantta oahppahábmema proseassa hárrái.
- Fága galgá leat oassin buot máhttosurrgiin main lea fágafragmenterema riska.
- Fága galgá oktiičatnat teorija ja geavada (praksisa)
- Fágas galgá leat erenoamáš ovddasvástádus oahpu progrešuvnna ja profešuvdnaráhkkaneami hárrái.

Hástalusat leat čadnojuvvon oahpu organiseremii, resursageavaheapmái ja ovttasbargui.

Rávvagat ásahusaide

- Fuolahit ahte pedagogihkka(fága) lea ovddastuvvon buot máhttosurrgiin. Telemárkku allaskuvla ferte siskkildit pedagogihkkafága máhttosurrgiide DKH⁴ ja LDL⁵. Stavanger universitehta ferte siskkildit pedagogihkkafága máhttosuorgái LDL.

² MOSO – Mánáid ovdáneapmi, stoahkan ja oahppan. BULL – Barns utvikling, lek og læring.

³ NRLU - NASJONALT RÅD FOR LÆRERUTDANNING/Oahpaheaddjeoahpu našuvnnalaš ráddi

⁴ DKH – Dáidda, kultuvra ja hutkáivuhta. KKK – Kunst, kultur og kreativitet

⁵ LDL – Luondu, dearvvašvuhta ja lihkadeapmi. NHB – Natur, helse og bevegelse

- Geahččat dárkileappot mo sáhttit sihkkarastit ahte pedagogihkkafágas lea ovddasvástádus oahpu progrešuvnna ja profešuvdnaráhkkaneami hárrái.
- Bargat viidáseappot ja analyseret hástalusaid pedagogihkkafága fágalaš fragmenterema hárrái.
- Ovttasbargat eará ásahusaiguin oažžut áigái eambo oktasaš áddejumi pedagogihkkafágas – rolla ja ovddasvástádusa – ollislaš mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpus.

Rávvagat departementii

- Rievdadit teavstta lánkaásahusas ja mearkkašumiin vai dat sáhtášii leat mielde čielggadeame pedagogihkkafága oahpus.
Diekkár rievdadusat fertejit heivehuvvot vejolaš rievdademiide maid NRLU dahká mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpu našuvnnalaš njuolggadusain.